

ישועות

מהספר הקדוש

"ירע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

מדרש רבה "ויחי נח בן ת"ק שנה" מה טעם כל דורו מוליד לק' ולקמאתים והוא מוליד לת"ק שנה? אלא אמר הקב"ה, אם רשעים הם אין רצוני שיאבדו בפנים ואם צדיקים הם אמריח עליו לעשות פמה תיבות וכבש הקב"ה את מעינו והוליד לת"ק שנה וכו' ע"ל. ובמדרש תנחומא איתא נסתכל נח שהן מכעיסין להקב"ה, אמר, מה לי להזדקק בפריה ורביה לפיכך לא הוליד עד ת"ק שנה, ואחר כך אמר ימות האיש שהוא בלא גנים והקב"ה אמר "פרו ורבו", מיד נזקק בפריה ורביה, עד כאן לשוננו. והנה אלו המדרשים לכאורה חלוקים זה על זה, דמדרש רבה נראה שנהיה הקב"ה ששכבש מעינו ומהתנחומא נראה שהיה נח מעצמו. אבל זו אינה קשיוא כ"כ, כי שמוא נח חשב על זה והקב"ה סיעו שלא באת לידו תאוה שאם היתה באת לו תאוה היה מכרה לבעול שלא לבא לידי חטא. אבל אי קשיוא הא קשיוא שהרי ידוע שבשלשה בניו לא היה בין זה לזה רק שנה א' וא"כ נח שבועל את אשתו בת"ק שנה אמאי בשהוליד ג' גנים פסק לו מלבעול את אשתו ולמה נזקא ג' דליבא למימר שפסק מלהוליד שהרי לאחר ק' שנה דהינו לאחר הפובל אמר "ארור כנען" לפי שגנב לו שלא להוליד בן רביעי? ו"ל דכפ"ב דייבמות פליגי בית שמאי ובית הלל, לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם בן יש לו ב' זכרים דכברי בית שמאי ובית הלל אומרים זכר ונקבה, שנאמר וכו'. ועוד אמרו במדרש ע"פ "ובנות וילדו להם" שראה הקב"ה שכל בני דור הפובל היו משהיתים ורעם, לכך היו מולידים יותר נקבות מזכרים, עכ"ל. וא"כ נח מתחלה לא רצה להזדוג עם אשתו כמו שאמר המדרש הנ"ל ואח"כ בששמע שלאחר ק"כ שנה יהיה הפובל נזדוג עם אשתו ק' שנה קודם כדי לקיים מצות פריה ורביה בלבד וכדי לקיים דברי בית שמאי ובית הלל נזדוג עם אשתו בפעם הג' בכנות לידת בת ולא בן וכיון שהוליד בן ולא בת פרש משום שחשב בדעתו שאם יזדקק לאשתו פעמים אחרות לא יעלה בידו להוליד בת שתקב"ה מפני שהיה צדיק מכל בני דורו שמוא לא ירצה שיהיה לו בת כדי שיהיה הכר בינו ובין דורו שהיו מולידים יותר נקבות. (סוף פרשת בראשית)

למנוע מהמקטרג לעורר מקטרגים....

מאחד התושבים הלוואה. ולמה שאלוה לך? שאל הכפרי. הסביר לו האיש במתק שפתים שהדבר נחוצך לו לעסקיו. והבטיח לתת לו חלק ברווחים שיניבו ההלוואה. ואם עסקיך יכשלו, האם אפסיד את כספי? - שאל הכפרי. חלילה! - אמר הגביר ומהר להניח את פה ידו על לבו, ואמר בקול מבטיח: בכל מצב אתה תקבל את כספך במלואו. אני בעצמי יביא לך את הכסף. הכפרי שכנע והסכים להלוות לו. ויהי היום ומועד הפרעון הגיע. המתין הכפרי עד בוש וכיון שהאיש לא בא, הלך הכפרי לעירו וברר את מקום מגוריו. בא לבית ומצאו סועד על שלחנו בנחת. מיד פנה אליו הכפרי בקול זועם: היכן הכסף שלי? הבטחת שתשלם במועד שקבענו, והמועד הגיע, תן את הכסף! ניסה האיש להסביר לו שלא זו הדרך... ומן הראוי לנהג בנימוס... ובדייק כעת אין לו מזמן ולכן נהוג להמתין קצת עם ההלוואה, כפי שנוהגים אנשים טובים מן הישוב... וכיוצא באלו מילות חנופה בעלי טעם מתנשא... אבל האיש המגשם שלא הכיר 'נימוסים' אלו וכאלו, המשיך לתבוע את כספו. בינתיים, למשמע צעקותיו, התאספו במקום קהל סקרנים ובתוכם רבים מנושיו של הגביר המכבד. הגביר דרש ממנו לנהג כבן תרבות והוסיף להסביר במלים גבוהות כי כיון שאין לו כעת מזמנים, ראוי לו לנהג בארך רוח ולדחות את הפרעון לסוף החדש או לתחלת החדש... אך המגשם היה קצר רוח ולא הסכים לשמוע על דחיה נוספת, ותכף תפס בכליו של העשיר שהיו מנחים לפניו והכניסם לשקו. העשיר נבהל אך התקשה להגיב לבריון בעל הזרועות. משם המשיך הכפרי לחדר השני, פרץ את ארון הבגדים והוציא משם כמה חליפות... כשראו הנושים את תגובתו, אָזְרו אִמְךָ גַם הֵם לַגְבוּת אֵת כִּסְפָם בְּדֶרֶךְ דוּמָה וְהַחֲלוּ לַחֲטוּף מְרוּשׁוֹ שֶׁל הָעֶשִׂיר כְּדֵי לַגְבוּת אֵת חוֹבָם. אַחַד פָּרַץ לְוִיטְרִינָה הַמְפֹאֶרֶת וְהוֹצִיא אֵת פְּמוּטֵי הַכֶּסֶף שֶׁל הַגְּבִיר, הַשְּׂנִי הוֹצִיא אֵת שְׂאֵר כְּלֵי הַכֶּסֶף, הַשְּׁלִישִׁי נָטַל אֵת הַכֶּסֶף הַמְהֻדָּר שֶׁבַּבֵּית, אַחַר רוֹקֵן אֵת הַמִּטְבֵּחַ וְכָךְ בְּתוֹךְ שִׁעָה קָלָה רוֹקְנוּ הַנוֹשִׁים אֵת כָּל רְכוּשׁוֹ, כּוֹלֵל גַּם אֵת הַשְּׁעוֹן שֶׁעַל יָדוֹ... וְכֵן הוּא הַדְּבָר גַּם בַּמְלֶאךָ שֶׁל הַגָּזֵל, שֶׁבִּלְכַח חֲצַפְתּוֹ סוּחַף אַחֲרָיו אֵת הַמְקַטְרָגִים. רַחֲמָנָא לִיצְלָן.

עקב שחיתות הדור במעשים מקלקלים שטמא את העולם, נגזר מבול על כל העולם. המבול אבד את כל הרשעים, מבלי להתיר להם כל זכר וגם פעלותיהם ומעשיהם לשכלול העולם אבד במבול שמחה את כל היקום. והנה המעין בחז"ל (סנהדרין קח ע"א) רואה שבני אותו דור עשו מעשים משחתיים מהסוג השפל והמקלקל ביותר, ואף על פי כן, העזן העקרי שהכריע את הפך לחובה והביא למבול, היה הגזל - "ותמלא הארץ חמס" (ו. יא). וכך אמר השם יתברך לנח, שהסבה למבול הקרב ובא - "קץ כל בשר בא לפני, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, והנני משחיתם את הארץ". על כך אמר רבי יוחנן (סנהדרין פס) "אמר רבי יוחנן, בא וראה כמה גדול כחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשוטו ידיהם בגזל" (שנאמר וכו'). ובכמה מקומות בכתבי הקדש שהגזל היה גורם מכריע לפרענויות בבית ראשון ולאסונות במהלך כל הדורות, רחמנא ליצלן. ואמרו חז"ל במדרש (קהלת רבה א, לב; ויקרא רבה לג, ג) "משל לסאה שהיא מלאה עוונות, מי מקטרג בראש כלם, זה הגזל". עין שם עוד בחמר העזן הנה. בטעם הדבר שהגזל הוא גורם לקטרוג יותר מכל עברות, מביא המגיד רבי ראובן אליצור קארלנשטיין זצ"ל, משם ה"חפץ חיים" זצ"ל, שכל עברה שאדם עובר נכרא ממנה מלאך. אך המלאך הזה אינו מקטרג תדיר. מה שאין כן המלאך שנכרא מגזלה, כיון שכל גזלה ונטילת דבר שאינו שייך לו מלנה בחצפה, נכרא מלאך חצוף. שאינו מתחיס למעשיו הטובים של האדם אלא קופץ ומקטרג. וכאשר הוא מקטרג, יש פתחון פה גם לשאר המלאכים הרעים לקטרג על עוונותיו השונים שעשה. והסביר זאת על פי משל [מובא כאן בעבוד ובתוספת תאור] לאדם שנחשב מכבד במקומו, ומנהגו הרע היה להלוות כסף ולא להחזיר. נושיו הרבים רמזו לו שברצונם לקבל את כספם בחזרה, אך הוא דחה אותם באמתלאות שונות. הללו כבר הפירו שהאיש חומק ואינו מתכוון להחזיר להם את ממונם, אך התקשו לפעל נגדו מחמת מעמדו וקרבתו לשלטון. וכמוכן שבבני תרבות, לא עלה בדעתם להתפרץ לביתו ולקחת את חפציו בערך כספם. כך נמשך הדבר זמן רב, עד לאותו יום שאותו 'מכבד' התעסק עם אדם המוני ומגשם. וזאת משום שכאשר ראה שכל בני עירו מתחמקים להלוות לו סכומי כסף גדולים, פנה לאחת הכפרים הנדחים, ובקש

לא להתמהמה

והרחיבו בספרים שפכל שהאדם מתמהמה בהשבת הגזלה, מצבו קשה. ועין בספר חסידים (סימן תקצח) שיש לקחת בחשבון את הצער

שהיה לנגזל בהעדר כספו, וגם את הסכוי שבכסף שנלקח ממנו יכל להתעסק במסחר ולהגדיל את הונו או לרכוש סחורה בהזדמנויות שלא יחזרו ועוד פהנה וכהנה מצבים שנבצרו

ממנו עקב הכסף שנגזל ממנו, כמוכא שם בהרחבה. ואם גזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממי גזל, פדי לצאת חובת שמים עליו לתת לכלם. ולרב מצב של שכחה נוצר עקב דחוי השבת הגזולה, ועוד מצבים דומים. וכל זה מעבר לאסור הגזול המרחף ומקטרג עליו, ה' יצילנו.

הגריגור

ועל אף שעון הגזל מקטרג בראש, רבים הם בני אדם שאינם נותנים את דעתם על החמס אשר בכפיהם, ואינם מודעים לחמרת העון. להלן מעשה הנותן הצצה לעמק הדין, שספר רבי שלמה בלוך זצ"ל תלמידו של ה"חפץ חיים" שמע פעם ממנו מעשה שארע עם רבי חיים מוולוז'ין זיע"א [על פי הגר"א קארלנשטיין והספר "הצדיק רבי שלמה" פרק 'בבותי - החפץ חיים', אות נה, עמ' טל]. עני מוזר אחד נהג לבוא בקביעות, יום יום ואפילו כמה פעמים ביום, לביתו של אחד הגבירים ולבקש ממנו: תן לי כסף. וזמן קצר לאחר שקבל ממנו, היה שב ומבקש שוב: תן לי כסף. למרבה פלא, העני הזה לא בקש כסף מאף אדם, ורק את ביתו של אותו עשיר היה פוקד שוב ושוב. העשיר הוטרד מכך ופעם אחת החל לחשש שמסתתר כאן דבר עלום שראוי לבררו אחת ולתמיד, ולכן החליט שבפעם הבאה שיבוא העני המשנה הזה לביתו, מיד יקחהו לרבי חיים מוולוז'ין. וכך עשה, מיד כשבא העני ובפיו דרישה: תן לי כסף, תפס בו העשיר וללא אומר ודברים משך אותו לביתו של רבי חיים. תכף כשנכנס העני, הבין רבי חיים שמדבר בגלגול נשמה - דבוק. ושאל אותו רבי חיים: מה נטפלת? ספר הרוח שבגלגולו הקודם היה תלמידו ללמודי חול. אז העשיר הזה היה ילד ואביו, שגם הוא היה עשיר ובעל נכסים, שכן אותו שיבוא ללמוד עמו בבית. והנה יום אחד עשה העשיר עסק עם גוי אחד. לאחר שרשמו את פרטי העסקה קרא לו העשיר שיחתום כעד על השטר. ועל אף שידע המורה הזה שהעשיר מרמה את הגוי, לא חשש וחתם על העסק המרמה הזה. מאז חלפו כמה שנים ולאחר שעזבה נשמתו את גופו נקרא לבית דין של

מעלה ודינו יצא לחובה, ונגזר עליו לשוב לעולם הזה ולהעביר את הכסף שגנב אבי העשיר הזה מרשות בנו - תלמידו לשעבר, לרשותו של הגוי, בדרךים משלו, ועד שלא יגמר הסכום, לא יוכל לבוא למנוחתו.

העשיר הפתע מדברי העני, הגלגול הזה, שגלה פרטים מדיקים שלא היו ידועים. עם זאת, סרב לקבל את דבריו ואמר בכעס, שדוקא מהפרותו מימיו כתלמיד, הוא מתקשה לקבל את טעונו, בידעו שהיה איש רע מעללים, משקץ ומתעב שלא היה עברה שלא עבר, היתכן שעל כל חטאיו החמורים יעברו בשתיקה ורק על כך ידונו אותו בשמים? שמע העני את דבריו והודה שאכן אמנם עבר עברות חמורות וקשות ביותר שתאר העשיר, והרגיעו: אל תקפץ ואל תקצף. אבל להני ידוע לך, שמאז חלפו השנים. במהלכם הבנתי שחטאתי לאלקי ישראל ונגיע יום פקודה שיהא עלי לתת דין וחשבון על כל מעשי, ולכן עשיתי תשובה שלימה והייתי לומד תורה כל יום חק ולא יעבור ארבע שעות, רק לשם שמים - תורה לשמה. אמנם על אף שעשיתי תשובה על כל חטא ועון, לא חשבתי שעלי להתחרט ולעשות תשובה על חטא זה, משום שבסך הכל הייתי עד, ובסך הכל מדבר בגוי וגם לא הייתה לי כל הנאה ורוח מהעסקה הזאת. אבל בבית דין של מעלה אמרו, שתשובתי התקבלה ובכוחות למוד התורה לשמה מרקו אותי מחטאי ונתנו לי מקום בגן עדן. אך לשם לא יכלתי להכנס מפאת עון נטילת חלק בגזל שהוצא מהגוי ברמאות, ונאמר בגזר הדין שעד שלא יסדר ויתוקן העון, לא ישוב למנוחתו ולכן עליו לשוב ולרדת שוב לעולם הזה, לתקן את הענין. ואמר ה"חפץ חיים" זיע"א שהמעשה הזה מלמד על כח למוד התורה לשמה לתקן אפילו את החמורות שבבעונות.

תזכורת הברריות

העניש הנורא שמוכא בפרשתנו על אותו דור שהשחית את דרכו בגזלה, יש בו פדי לעורר אותנו ולהזכיר לנו שלפני מעט פחות מחדש ימים, ביום הכפורים, בתפלת נעילה הנאמרת בשעה המרוממת ביותר ביום הקדוש הזה -

"יום אדיר בימי שנה", עלה שוב ושוב במהלך התפלה הזאת: "למען נחלל מעשך דינו". (וזאת על אף שלא הרחבנו בדין "על חטא" כבשאר תפלות), ולמשמעותה הבקשה מבארים (עין "שפת תמים" סוף פ"ג) שהיא בעקר על עון הגזל, שעשך את הזולת. ובטעם הדבר שנתן דגש לזה לקראת סיום יום כפור בעת הקדוש ביותר, נראה לומר, כי בנוסף לזה שמפאת חמרת הדבר, שהגזל מקטרג בראש וכו', יש בה גם לעורר לאדם שלמחרת היום כשיצא לעמלו, ימשיכו להדהד באזניו הדברים הללו, ויזהר בעניניו מסחרו וקנינו.

[אמר חז"ל בתנחומא (אמור פרק כב) "ולקחתם לכם ביום הראשון... וראשון הוא לחשבון עונות". ועין שם בהרחבה שלאחר שנמחלו כל העונות בימי הראה, מתחיל חשבון חדש ביום הראשון של סכות. והנה ה"חפץ חיים" זיע"א בספרו "שפת תמים" (פרק ג, בתוך דבריו בחמרת עון הגזל והעשק) הביא מפה מקומות בחז"ל, שהעושה מצוה שיש בהם גזל, כגון הלוקח לולב פדי לזכות בו, אם היה הלולב גזול, הוא צונח לפני המקום ואומר גזול אני חמוס אני, ומלאכי השרת אמרים, אוי לו לזה שנעשה סגורו קטגורו, עין שם. ואולי על דרך האמור יום הראשון של חג הסכות עלול להיות ראשון לחשבון עונות שקטרגו עליו אם ארבעת המינים שבגזל גזולים. ולכן לקראת חתימת יום כפור, טרם יצא לרבש לולב ומיניו, מזכירים לו שאם לא ינקה את עצמו מעשך וגזל, עלולים המצוות הללו לקטרג עליו, ואותם מצוות - לולב ומיניו שאמורים להראות את נצחוננו בימים הנוראים (עין תנחומא אמור פרק יח), עלולים לגלות את עונות...]

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שייצילנו מכל נסיון גזל, ונחלל מעשך דינו וישמרנו מכל הנסיונות. ונזכר לכל הברכות הכתובות בתורה באשר ועשר, וישלח רפואה שלימה לכל בני עמו ישראל ובכללם לשושנה בת טובה לארץ ימים ושנות חיים בכריאות ככל אברהם וגידיה ושמתח הלב, קבלת פני משיח צדקנו שבע שמחות וכל טוב סלה. אמן פן יהי רצון.

משיחות המגידים שליטי"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומבךך

סגולה פגולות לעס סגולה: יאצוה לעס נשע צה

סגולות מסכת נדרים

השבע יחלו המוני בית ישראל בלמוד מסכת נדרים עם ר"ן רבי ישראל מוסלנט זיע"א אמרו, שהרצוה לטעם מטעם עולם תזה ולמוד מסכת נדרים. (היא שיהתי דף שמו. הובא כאן מספר זיהיתם לי סגולה" בתרגום מאידיש)

בעל אבני נזר מסופוטשוב זיע"א אמרו, שעל ידי הלמוד במסכת נדרים מבטלים את הקלפה של עמלק, שהיא העקמומיות (קרימקייט). ופרוש הר"ן על נדרים זה ישרות ועל ידי למוד נדרים עם ר"ן מישר העקמומיות שבמה. ורמזו על זה פי ה' יאיר צרי' השם יתברך מאיר ללומדי הר"ן. ונאמר בהלו צרי' על יראשי - כשלומודים פרוש הר"ן והרא"ש על תרה במסכת נדרים, מקבלים שכל ישר - פלי מוכן שמקבל האורות. (ומרת רמיו דהקמתא עמי' נג. הובא בפ"ל)

למה נברא הלילה?

נתן הבורא ית"ש את הלילה, שבנוסף למנוחה הנדרשת לאדם בשנה, הם הודמנות טובה להעצים את עצמו בלמוד תורה. בפרט באשר הלילות ארבים (עין ערוכין סה ע"א ובמפרשים - תוספות, רשב"א ר"ן ומהרש"א), כי בשעות אלו המוח צלול יותר ואינו טרוד בעסקיו כבשעות היום. והרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"ג ה"ה) הרחיב במעלת הלילות להשגת פתר תורה. גם מנחה בחינות סגוליות, שעות הלילה מסייעים לאדם לקרבת אלקים, שמשום שהאור במהלך הלילה טהור מחטאי הבריות שבשעות היום, כגון מעניני גולה ומסחר לא הוגן, שמתנהל בעקר בשעות האור, וכן משיחות אסורות של לשון הרע וכדומה. וכנהנה עברות נוספות שמעבירות את האור בטמאת החטא, ובשעות הלילה, בעוד הבריות ישנים, הנקיות מחטאים מסייעת גם היא ללמוד התורה. זאת ועוד, כיון שבלילה מעטים הם העוסקים בתורה, זה שעוסק בה, זוכה לשכר גבוה יותר, בהתאם לפלל שהמחזיק במצוה שאחרים מתרפים ממנה, נוטל שכר כנגד כולם.

הדרך מתחיל בתם תקופת ימי הרומאים והסליליות ורג הסכות, ומספרים על הרבי הקדוש מרוז'ין זיע"א, שהיה לומר בתם תקופת החגים: זה עתה עברנו את הימים הנוראים והשמחים, מעתה אנחנו באים ללילות הנוראים והשמחים. שלילות אלו הם הודמנות גדולה לזכות לכתר התורה.

נקלואת הבורא ית"ש מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית